

Ștefania Cristescu-Golopenția (1908–1978) a fost socioloagă, etnoloagă, profesoară, membră marcantă a Școlii Sociologice de la București, participantă la campaniile monografice desfășurate în anii 1920–1930 și conduse de profesorul Dimitrie Gusti. Licențiată în filosofie (iunie 1930) și în filologie (octombrie 1930), a făcut studii de specializare în Franța (1932–1934) și un doctorat asupra practicilor magice din satele românești, sub îndrumarea lui D. Gusti. I-au apărut două volume: *Gospodăria în credințele și riturile magice ale femeilor din Drăguș (Făgăraș)* (1940, 1944, 2002) și *Descânțetele din Cornova–Basarabia* (1984, 2003), primul fiind recompensat cu Premiul Vernescu al Academiei Române (1941). A publicat și numeroase articole științifice, mai ales în revistele școlii gustiene *Arhiva pentru Știința și Reforma Socială* și *Sociologie Românească*.

În 1950, ca urmare a instaurării comunismului și a eliminării sociologiei din învățământ și cercetare, ca disciplină „reacționară”, soțul Ștefaniei Cristescu, sociologul și statisticianul Anton Golopenția, a fost arestat și a murit în închisoare, iar de atunci, ea a lucrat ca profesoară la școli din București. De la sfârșitul anilor '60, a făcut repetate demersuri pentru reabilitarea soțului și pentru publicarea unora dintre lucrările lui, precum și a unui volum de corespondență a acestuia cu personalități din perioada interbelică românească și din alte țări, însă nu a reușit să publice scrierile pe care le editase. În România, după 1990, fiica Ștefaniei Cristescu-Golopenția și a lui Anton Golopenția, Sanda Golopenția, a publicat (aproape) întreaga arhivă de studii, documente și corespondență a părinților săi.

ȘTEFANIA CRISTESCU-GOLOPENȚIA

SPORUL VIETII

Jurnal, studii și corespondență

Text stabilit, introducere
și note de Sanda Golopenția

Spandugino

Director: Lavinia Spandonide

Director editorial: Paul Marinescu

Redactor: Theodora-Eliza Văcărescu

Revizie: Maria Hulber

Tehnoredactor: Constantin Niță

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CRISTESCU-GOLOPENȚIA, ȘTEFANIA

Sporul vieții : jurnal, studii și corespondență /

Ștefania Cristescu-Golopenția ; text stabilit, introd. și note de

Sanda Golopenția. - București : Editura Spandugino, 2025

ISBN 978-630-6543-87-8

I. Golopenția, Sanda (antolog. ; pref. ; note)

821.135.1

Ediție revăzută și adăugită de editoare. Versiunea precedentă a volumului

Sporul vieții. Jurnal, studii și corespondență, de Ștefania Cristescu,

a fost publicată la Editura Paideia din București, în anul 2007.

Copyright © Spandugino, 2025

Toate drepturile rezervate Editurii Spandugino.

Editura Spandugino

Strada Docenților, nr. 18, sector 1, București

Comenzi telefonice: 0040 737 730 700

Comenzi prin e-mail: office@edituraspandugino.ro

Comenzi online: www.edituraspandugino.ro

CUPRINS

Prefață (2025)	1
Nota editoarei	3
Introducere	5
 I. EVOCĂRI	25
Sociologists in Love, Sociology as Passion	
MIHAIL M. CERNEA	27
Sociologi îndrăgostiți, sociologia ca pasiune (traducere)	
MIHAIL M. CERNEA	29
Ștefania Cristescu-Golopenția. <i>In memoriam</i>	
SORIN M. RĂDULESCU	32
Rugămintea fostului meu coleg	
SANDA ORGHIDAN MIHĂESCU	41
O profesoară universitară între atâtea tovarăse profesoare	
THEODOR STIHI	43
<i>Vin americanii?... destin amânat</i> (extras)	
MAYA BELCIU	46
„Ce să fac, gândesc cam anarhic” (extras)	
NORA IUGA	47
 II. JURNAL	49
Precizări	51
Jurnal: noiembrie 1933 – februarie 1936	53
1933	53
1934	73

1935.....	96
1936.....	104
1977.....	112
III. STUDII, COMUNICĂRI, PLANURI DE CERCETARE...	115
Magia – Material Drăguș (1931)	117
Magia – Material Drăguș (1932)	119
Studiul monografic al satului românesc (1934)	121
Plan de studiu pe teren al muzicii [populare] (1934/1935).....	133
Credințe și practici magice. Plan de lucru pe teren (Șanț, 1935)...	136
Cununa în satul Șanț (1936)	138
Anexă	162
Dialectologia geografică, morfologia culturală și știința neamului în Germania (1936)	168
Romulus Vulcănescu: <i>Scurtă privire asupra mitologiei românești</i> (1938).....	182
Paul Saintyves: <i>Manuel de folklore</i> (1938).....	187
Primul Congres Internațional de Folclor (1938)	200
Ghidul Drăgușului: credințe și rituri magico-domestice (1938)...	213
O poetă populară: Veronica Găbudean (1957).....	214
Bibliografie selectivă: Ștefania Cristescu-Golopenția	259
IV. PROZĂ.....	265
Precizări	267
Eleva Dumitru Niculina	269
V. VERSURI. CLASA MEA DE ELEVI E PATRIA MEA.....	281
Cuvânt-înainte. O biografie lirică	
CORNELIA ȘTEFĂNESCU	283
Oblon	287
Liliacul.....	288
Bunica	289
Aș vrea să cânt	290
Basm amar.....	292

Cristal	294
Anotimp fugar	295
Vânt de vară	297
Ca-ntr-o poveste	298
Năluci	299
Dacă... ..	300
Aripi frânte	301
Creste	302
Gând de primăvară.....	303
Ecou	304
Firicel de iarbă verde	305
Anume.....	306
Visam adesea c-am să fiu în țară	307
Scânteii.....	308
N-am să știu.....	309
Cântecul meu	310
Taină	311
Sărbătoare	312
Cunună.....	313
Clasa mea de elevi e patria mea.....	314
Remușcare	316
Încă un stol.....	317
Îndoială	318
Artă anonimă.....	319
Când inima ta fi-va torță vie!	320
Cum va fi?	321
Zarea mea va să mai cânte!	322
Tu visează și mai mult ca mine!	324
Ție ți le las în dar.....	325
VI. CORESPONDENȚĂ.....	327
Precizări	329
Correspondență 1929–1977.....	331

VII. ANEXE	631
Lista cărților comandate de Ștefania Cristescu pentru cercul de lectură al Gimnaziului de Fete din Caransebeș (1937). . . .	633
Ordin de mobilizare (1939/1940)	637
Proces-verbal al inspecției de definitivat (1940)	638
Șezătoare închinată lui V. Alecsandri, poetul muncii de la țară . . .	641
Memoriu de activitate al prof. Ștefania Golopenția, născută Cristescu (1959)	643
Ion Taloș: Pe urmele poetei populare Veronica Găbudean (1960) . . .	648
Observații pe marginea orelor de predare la clasa a IV-a A și a V-a A (1961–1963)	658
Note pentru o emisiune radiofonică despre cercetarea monografică realizată în anii 1970.	679
Ilustrații	685

CUPRINS DETALIAT

Prefață (2025)	1
Nota editoarei	3
Introducere	5
I. EVOCĂRI	25
Sociologists in Love, Sociology as Passion MIHAIL M. CERNEA	27
Sociologi îndrăgostiți, sociologia ca pasiune (traducere) MIHAIL M. CERNEA	29
Ștefania Cristescu-Golopenția. <i>In memoriam</i> SORIN M. RĂDULESCU	32
Rugămintea fostului meu coleg SANDA ORGHIDAN MIHĂESCU	41
O profesoară universitară între atâtea tovarășe profesoare THEODOR STIHI	43
<i>Vin americanii?... destin amânat</i> (extras) MAYA BELCIU	46
„Ce să fac, gândesc cam anarhic” (extras) NORA IUGA	47
II. JURNAL	49
Precizări	51
Jurnal: noiembrie 1933 – februarie 1936	53
1933	53
1934	73

1935.....	96
1936.....	104
1977.....	112
III. STUDII, COMUNICĂRI, PLANURI DE CERCETARE. . .	115
Magia – Material Drăguș (1931)	117
Magia – Material Drăguș (1932)	119
Studiul monografic al satului românesc (1934)	121
Plan de studiu pe teren al muzicii [populare] (1934/1935). . . .	133
Credințe și practici magice. Plan de lucru pe teren (Șanț, 1935). . .	136
Cununa în satul Șanț (1936)	138
Anexă	162
Dialectologia geografică, morfologia culturală și știința neamului în Germania (1936)	168
Romulus Vulcănescu: <i>Scurtă privire asupra mitologiei românești</i> (1938)	182
Paul Saintyves: <i>Manuel de folklore</i> (1938)	187
Primul Congres Internațional de Folclor (1938)	200
Ghidul Drăgușului: credințe și rituri magico-domestice (1938) . . .	213
O poetă populară: Veronica Găbudean (1957)	214
Bibliografie selectivă: Ștefania Cristescu-Golopenția	259
IV. PROZĂ	265
Precizări	267
Eleva Dumitru Niculina	269
V. VERSURI. CLASA MEA DE ELEVI E PATRIA MEA. . . .	281
Cuvânt-înainte. O biografie lirică	
CORNELIA ȘTEFĂNESCU	283
Oblon	287
Liliacul	288
Bunica	289
Aș vrea să cânt.	290
Basm amar	292

Cristal.	294
Anotimp fugar	295
Vânt de vară	297
Ca-ntr-o poveste	298
Năluci.	299
Dacă.....	300
Aripi frânte	301
Creste	302
Gând de primăvară	303
Ecou	304
Firicel de iarbă verde	305
Anume	306
Visam adesea c-am să fiu în țară	307
Scânței	308
N-am să știu	309
Cântecul meu	310
Taină	311
Sărbătoare.	312
Cunună	313
Clasa mea de elevi e patria mea	314
Remușcare	316
Încă un stol.....	317
Îndoială	318
Artă anonimă	319
Când inima ta fi-va torță vie!	320
Cum va fi?	321
Zarea mea va să mai cânte!	322
Tu visează și mai mult ca mine!	324
Ție ți le las în dar... ..	325
VI. CORESPONDENȚĂ.	327
Precizări	329
Correspondență 1929–1977	331
1. Mihai Pop către Ștefania Cristescu (c.p.i., 25.10.1929) . . .	331
2. Ion Ionică către Ștefania Cristescu (c.p.i., 24.5.1930) . . .	332

3. Mihai Pop și * Arbore către Ștefania Cristescu (c.p.i., 7.6.1930)	333
4. Constantin Radu, Ion Samarineanu și * Jaleș către Ștefania Cristescu (c.p.i., 29.8.1930)	334
5. Direcția Recensământului General al Populației (certificat, 14.2.1931)	336
6. Ion Ionică către Ștefania Cristescu (c.p.i., 14.4.1931)	337
7. Ștefania Cristescu către decanul Facultății de Filosofie și Litere ([1931–1932])	338
8. Ivan Measnicov către Ștefania Cristescu (c.p.i., 28.1.1932)	340
9. X către rectorul Universității București (copie, 10.11.1932)	341
10. Jean Marx către X (26.11.[1932])	343
11. Célestin Bouglé către Ștefania Cristescu ([8.12.1932a])	345
12. Célestin Bouglé către Ștefania Cristescu (c.v., [8.12.1932b])	347
13. Ștefania Cristescu către Dimitrie Gusti (copie, 14.12.[1932])	349
14. Célestin Bouglé către dna Vergnes (15.12.1932)	351
15. Protoiereu Gh. Pârșcoveanu către Ștefania Cristescu (18.12.1932)	353
16. Célestin Bouglé către Ștefania Cristescu (29.12.1932)	356
17. Simone & Jeanne Bouglé către Ștefania Cristescu (c.v., 1932)	358
18. Dumitru C. Georgescu către Ștefania Cristescu (29.12.1932)	359
19. Suzanne de Dietrich către Ștefania Cristescu (c.v., [decembrie 1932])	361
20. Alma Beral către Ștefania Cristescu (c.v., ianuarie 1933)	362
21. Y. Bonneval către Ștefania Cristescu ([ianuarie 1933])	363
22. Joseph Vergnes către Ștefania Cristescu (c.p.i., 3.1.1933)	366
23. Dna Alexander Whyte către Ștefania Cristescu (c.v., [ianuarie 1933])	368
24. Ivan Measnicov și Natașa R. către Ștefania Cristescu ([ianuarie 1933])	369

25. Célestin Bouglé către portarul Sorbonei (c.v., [1933])	371
26. Alphonse Dupront (adeverință, 14.2.1933)	372
27. * Fărâma către Ștefania Cristescu (c.p.i., 27.2.1933)	373
28. Célestin Bouglé către Ștefania Cristescu (16.3.1933)	374
29. Célestin Bouglé către Ștefania Cristescu (9.5.1933)	376
30. Ștefania Cristescu către Dimitrie Gusti (copie, 12.5.1933)	378
31. Secretarul ONDUEEF către Ștefania Cristescu (29.5.1933)	380
32. Dumitru C. Amzăr către Ștefania Cristescu (7.6.1933)	382
33. Alexandrina Ionescu către Ștefania Cristescu (16.6.1933)	386
34. Lena Constante și Hélène * către Ștefania Cristescu (c.p.i., [2.7.1933])	388
35. Dora Jullin către Ștefania Cristescu (c.p.i., 3.7.[1933])	389
36. Célestin Bouglé către Dimitrie Gusti (6.7.1933)	391
37. Ion Ionică către Ștefania Cristescu (c.p.i., [9.7.1933])	394
38. Lucuța Popa către Ștefania Cristescu (c.p.i., [15.7.1933])	396
39. Ștefania Cristescu către Dimitrie Gusti (c.v., 4.9.1933)	397
40. Ion Ionică către Ștefania Cristescu (12.9.1933)	398
41. Dimitrie Gusti către Célestin Bouglé (copie, 18.9.1933)	401
42. Jean Marx către Georges Henri Rivière (26.11.[1933])	405
43. Jean Marx către Raymond Lantier (c.v., [1933])	407
43. Dumitru C. Amzăr către Ștefania Cristescu ([1933])	408
45. Célestin Bouglé către Ștefania Cristescu (20.12.1933)	410
46. Dl și dna Gaston Bouniols către Ștefania Cristescu (c.v., [decembrie 1933])	412
47. R. Popovici către Ștefania Cristescu ([21.1.1934])	413
48. Jean Marx către Ștefania Cristescu (31.1.[1934])	414
49. Yvonne Duchemin către Ștefania Cristescu ([2.2.1934])	415
50. Brutus Coste către Ștefania Cristescu (8.2.1934)	417
51. Célestin Bouglé către Ștefania Cristescu (16.3.1934)	419
52. Universitatea din Paris, Institutul de Etnologie (certificat, 19.3.1934)	421
53. C. Muller către Ștefania Cristescu (20.3.1934)	423
54. Ștefania Cristescu către Fundația Humboldt (copie, 22.3.1934)	425
55. Simone * către Ștefania Cristescu (4.4.1934)	428

56. Fundația Humboldt către Ștefania Cristescu (5.4.1934)...	430
57. Vasile Mihordea către Ștefania Cristescu (c.v., 8.4.1934)...	433
58. Ștefania Cristescu către Max Beier (c.p.i., 17.4.1934)...	434
59. Fundația Humboldt către Ștefania Cristescu (12.6.1934)...	436
60. Fundația Humboldt către Ștefania Cristescu (20.6.1934)...	439
61. Yvonne Duchemin către Ștefania Cristescu (21.6.[1934])...	442
62. Rita * către Ștefania Cristescu (9.7.[1934])	445
63. Idelette Allier către Ștefania Cristescu (13.7.1934)	447
64. Madeleine Gyárfás și Annie Blum către Ștefania Cristescu (16–17.7.1934).....	450
65. Ștefania Cristescu către dr. * Morsbach (ciornă, [16.7.1934]).....	454
66. Ștefania Cristescu către dr. * Morsbach (ciornă, [26.7.1934]).....	456
67. Dr. * Goepel către Ștefania Cristescu (30.7.1934)	458
68. Dr. * Goepel către Ștefania Cristescu (24.8.1934)	460
69. Ștefania Cristescu către dr. * Goepel (ciornă, [august 1934])	466
70. Dimitrie Gusti către dr. * Goepel (copie, 15.10.1934) ...	468
71. Dr. * Goepel către Ștefania Cristescu (25.10.1934)	470
72. Protoiereul Gh. Pârșcoveanu către Ștefania Cristescu (17.12.1934).....	473
73. Madeleine Rivet către Ștefania Cristescu (c.v., [decembrie 1934]).....	475
74. Henri H. Stahl către Ștefania Cristescu ([1935])	476
75. Dr. * Wehner către Ștefania Cristescu (16.9.1935).....	477
76. Emanoil Bucuța către Ștefania Cristescu (17.12.1936) ...	480
77. Corneliu Golopenția către Ștefania Cristescu (8.1.[1938])...	482
78. Emma Golopenția, Anton Staschek și Corneliu Golopenția către Ștefania Cristescu (c.v., [Paște 1938])	484
79. Ministerul Educațiunii Naționale către Ștefania Cristescu (20.9.1938).....	485
80. Elena Țuchel către Ștefania Cristescu (20.9.1938).....	486
81. Dimitrie Gusti către Ștefania Cristescu ([octombrie 1938])...	487
82. Ștefania Cristescu către Dimitrie Gusti (copie, 21.10.1938).....	488

83. Silvia [Băloni] către Ștefania Cristescu ([1938]).....	490
84. Zoe Neamțu către Ștefania Cristescu (2.11.1938)	491
85. Silvia [Băloni] către Ștefania Cristescu (10.11.1938) ...	493
86. Traian Herseni către Ștefania Cristescu (14.11.1938)...	495
87. Mărioara Belciu către Ștefania Cristescu (felicitare, [decembrie 1938]).....	496
88. Ecaterina Feneșan către Ștefania Cristescu ([decembrie 1938a])	497
89. Ecaterina Feneșan către Ștefania Cristescu (felicitare, [decembrie 1938b]).....	498
90. Zoe Neamțu către Ștefania Cristescu (felicitare, [decembrie 1938]).....	499
91. Dna și dl Constantin G. Dobrian către Ștefania Cristescu (c.v., [31.12.1938])	500
92. Ilonka Petrovsky către Ștefania Cristescu (c.v., [31.12.1938])	501
93. Fam. Teodor Savescu către Ștefania Cristescu (c.v., 31.12.1938)	502
94. Al. Costin și colonelul * Corciu către Ștefania Cristescu (22.3.1939).....	503
95. Christina Galitzi către Ștefania Cristescu (6.4.1939) ...	504
96. Serviciul Social, I.C.S.R., către Ștefania Cristescu- Golopenția (certificat, 25.4.1939)	506
97. Christina G. Brătescu către Ștefania Golopenția (23.6.1939).....	508
98. Serviciul Social, I.C.S.R., către Ștefania Golopenția (delegație, 1.7.1939)	510
99. Dumitru C. Georgescu către Ștefania Golopenția (9.8.1939).....	511
100. Mihai Pop către Ștefania Cristescu (c.v., 3.12.1939)	512
101. Ministerul Educațiunii Naționale, Direcțiunea Învățământului Secundar către Ștefania Cristescu- Golopenția (certificat, 30.1.1940)	513
102. Ștefania Golopenția către Ministrul Educației Naționale (copie, [ianuarie – martie 1940])	514

103. Elena și Dimitrie Gusti către Ștefania Golopenția (c.v., [3 martie 1940])	516
104. Fundația Culturală Regală „Principele Carol” către Ștefania Golopenția (aprobare, 5.3.1940)	517
105. Paula și Traian Herseni către Ștefania Golopenția (c.v., 11.3.1940)	518
106. Zina și Dumitru Imbrescu către Ștefania Golopenția (telegramă, 14.3.1940)	519
107. Melania Filimon către Ștefania Golopenția (17.7.1940) ...	520
108. Zina și Dumitru Imbrescu către Ștefania Cristescu- Golopenția (telegramă, 2.6.1941)	521
109. Fundația Culturală Regală „Regele Mihai I” către Ștefania Golopenția (certificat, 18.7.1941)	522
110. Ștefania Golopenția către Traian Herseni (1.2.1942) ...	523
111. Fundația Culturală Regală „Regele Mihai I” către Ștefania Golopenția (certificat, 19.6.1942)	524
112. Dimitrie Gusti către Ștefania Golopenția (29.9.1943) ...	526
113. Emma Golopenția către Ștefania Golopenția (c.p., 27.10.[1943])	527
114. Dumitru C. Georgescu către Ștefania Golopenția (2.11.1943)	529
115. Emma Golopenția către Ștefania Golopenția (c.p., 7.[11.1943])	530
116. Gavril Lengyel către Ștefania Golopenția (c.p., 26.4.1944)	532
117. Emma Golopenția către Ștefania Golopenția (c.p., 23.5.[1944])	533
118. Emma Golopenția către Ștefania Golopenția (c.p., 30.5.[1944])	535
119. Dumitru C. Georgescu către Ștefania Golopenția (28.9.1946)	537
120. Dumitru C. Georgescu către Ștefania Golopenția (30.7.1947)	538
121. Zoe și Dumitru C. Georgescu către Ștefania Golopenția (felicitare, 27.12.1947)	539
122. Ștefania Golopenția către Sanda Golopenția (25.7.1951a) ...	540

123. Ștefania Golopenția către Sanda Golopenția (c.p., 25.7.1951b)	542
124. Simion și Aurora Golopenția către Ștefania, Sanda și Dan Golopenția (9.5.1952)	543
125. Elena Delcea către Ștefania Golopenția (28.11.1952)	546
126. Simion și Aurora Golopenția către Ștefania, Sanda și Dan Golopenția ([14.4.1955])	548
127. V. Pugna către Ștefania Golopenția (13.11.1955)	549
128. Universitatea „C.I. Parhon”, Facultatea de Filologie către Ștefania Cristescu-Golopenția (certificat, 28.4.1956) ...	551
129. Societatea de Științe Istorice și Filologice către Ștefania Golopenția (numire, 11.5.1957)	552
130. Societatea de Științe Istorice și Filologice către Ștefania Golopenția (28.5.1957)	553
131. Andrej A. Semenov către Ștefania Golopenția (19.6.1957) ...	554
132. Andrej A. Semenov către Ștefania Golopenția (c.p.i., [7.1.1958])	558
133. Ecaterina Feneșan Radoslav către Ștefania Golopenția (22.6.1958)	560
134. Ecaterina Radoslav către Ștefania Golopenția (23.10.1958)	562
135. Elena și Ion Negru către Ștefania Golopenția (c.p.i., 18.10.1959)	564
136. Ministerul Învățământului și Culturii, Departamentul Școlilor către Ștefania Golopenția (29.6.1961)	565
137. Elena Bontea către Ștefania Golopenția (c.p.i., 3.8.1962)	567
138. Elena Timotin către Ștefania Golopenția (c.p.i., [18.7.1963])	568
139. Ioana și Paula Herseni către Ștefania Golopenția (c.p.i., [19.7.1963])	569
140. Ela Buhoreanu către Ștefania Golopenția (c.p.i., 25.8.[1963])	570
141. C. și D. Goga către Ștefania Golopenția (c.p.i., 12.9.1963)	571
142. Ion Negru către Ștefania Golopenția (c.p.i., 1.11.1963) ...	572

143. Societatea de Științe Istorice și Filologice către Ștefania Golopenția (mulțumiri, 13.6.1964).....	573
144. Ela Buhoreanu către Ștefania Golopenția (c.p.i., [16.8.1964])	574
145. Sanda Orghidan către Ștefania Golopenția (telegramă, 27.12.1964)	575
146. Iorgu Iordan către Ștefania Golopenția (c.v., 4.1.1965)	576
147. Mihai Pop către Dimitrie Vatamaniuc (10.2.1965)	577
148. Iordache Răduț către Ștefania Golopenția (c.p., [2.3.1965])	578
149. Societatea de Științe Istorice și Filologice către Ștefania Golopenția (rugămintă, 7.6.1965)	579
150. Elena și Ion Negru către Ștefania Golopenția (c.p.i., [25.9.1965])	580
151. Ela Buhoreanu către Ștefania Golopenția (c.p.i., [21.8.1966])	581
152. Elena și Ion Negru către Ștefania Golopenția (c.p.i., [2.9.1966])	582
153. Elena și Ion Negru către Ștefania Golopenția (c.p.i., 11.9.1967)	583
154. Ștefania Golopenția către Constantin Noica (ciornă, [1967])	584
155. Ștefania Golopenția către C.C. al P.C.R. (memoriu, [25.6.1968])	586
156. Ioana, Paula și Traian Herseni către Ștefania Golopenția (c.p.i., [20.8.1968])	590
157. Hugh Seton-Watson către Ștefania Golopenția (19.10.1968)	591
158. Hugh Seton-Watson către Ștefania Golopenția (19.11.1968)	593
159. Inspectoratul Școlar al Municipiului București către Ștefania Golopenția (3.6.1969)	594
160. Ștefania Golopenția către Miron Constantinescu (copie, 1.7.1969)	596

161. Hans-Werner Graefe către Ștefania Golopenția (1.10.1969)	597
162. Simion și Aurora Golopenția către Ștefania și Dan Golopenția (14–16.10.1969)	600
163. C. și D. Goga către Ștefania Golopenția (c.p.i., [17.8.1970])	603
164. Simion și Aurora Golopenția către Ștefania Golopenția (20.12.1970)	604
165. Hugh Seton-Watson către Ștefania Golopenția (felicitare, [23.12.1970])	606
166. Hugh Seton-Watson către Ștefania Golopenția (29.5.1971)	607
167. Hugh Seton-Watson către Ștefania Golopenția (1.7.1971) ...	608
168. Maria Livezeanu către Ștefania Golopenția (c.p.i., 22.8.1972)	609
169. Ștefania Golopenția către Geo Bogza (ciornă, [30.12.1972])	610
170. Miron Constantinescu către Ștefania Golopenția (c.v., [17.12.1972])	611
171. Anina Rădulescu-Pogoneanu și Vivi Vulcănescu către Ștefania și Sanda Golopenția (20.12.1972)	612
172. Ștefania Golopenția către Miron Constantinescu (ciornă, [1972])	615
173. Georgeta Breazul către Ștefania Golopenția (decembrie 1973)	617
174. Editura Științifică către Ștefania Golopenția (23.5.1974) ...	618
175. Ștefania Golopenția către Veturia Manuila, (ciornă, 9.7.1974)	619
176. Ștefania Golopenția către Dan Golopenția (ciornă, 24.11.1974)	621
177. Ștefania Golopenția către Remus Răduleț (ciornă, [1974])	622
178. Ștefania Golopenția către Corneliu Mănescu (ciornă, 27.11.1974)	623
179. Constanța Coste către Ștefania Golopenția (felicitare, [24.12.1975])	627

180. Ștefania Golopenția către dna V. Atanasiu (ciornă, [decembrie 1976 – ianuarie 1977])	628
181. Georgeta Breazu către Ștefania Golopenția (25.10.1977)	629
VII. ANEXE	631
Lista cărților comandate de Ștefania Cristescu pentru cercul de lectură al Gimnaziului de Fete din Caransebeș (1937)	633
Ordin de mobilizare (1939/1940)	637
Proces-verbal al inspecției de definitivat (1940)	638
Șezătoare închinată lui V. Alecsandri, poetul muncii de la țară	641
Memoriu de activitate al prof. Ștefania Golopenția, născută Cristescu (1959)	643
Ion Taloș: Pe urmele poetei populare Veronica Găbudean (1960)	648
Observații pe marginea orelor de predare la clasa a IV-a A și a V-a A (1961–1963)	658
Note pentru o emisiune radiofonică despre cercetarea monografică realizată în anii 1970	679
Ilustrații	685

Prefață (2025)

Volumul *Sporul vieții. Jurnal, studii și corespondență* a apărut în anul 2007, la Editura Paideia, sub îngrijirea unei redactoare de excepție, doamna Eugenia Petre, pe care mă bucur să o amintesc aici și acum.

Revăzut și îmbogățit cu o serie de texte preluate din numărul omagial „Ștefania Cristescu-Golopenția – o personalitate marcantă a Școlii sociologice românești (1908–1978)” al *Revistei Române de Sociologie* (nr. 3–4, 2013), volumul de față datorează aceste adaosuri sociologilor Sorin M. Rădulescu (fost elev la Școala Mixtă Nr. 150 din București, unde a predat Ștefania Golopenția, și redactor-șef, pe atunci, al revistei menționate mai sus) și Mihail M. Cernea (cititor entuziast al corespondenței dintre Ștefania Cristescu-Golopenția și Anton Golopenția în *Rapsodia epistolară*, publicată la Editura Enciclopedică în 2010, în acea vreme condusă cu pasiune de domnul Marcel Popa), cărora le aparține inițiativa publicării numărului omagial.

Textele sunt centrate pe viața mereu înnoindu-și menirea a socio-logiciei, profesoarei și scriitoarei Ștefania Cristescu-Golopenția. Ele apar în fruntea volumului, în secțiunea „I. Evocări”, alături de contribuțiile foștilor elevi din ultima parte a vieții profesoarei Golopenția, Sanda Orghidan și Dorin Stihii (de la Școala 150, ambii conferențieri universitari în anul 2013), precum și scriitoarele Maya Belciu (autoare a romanului *Vin americanii?... destin amânat*, în care profesoara ei, Ștefania Cristescu, a devenit personaj) și Nora Iuga.

În secțiunea „V. Versuri”, antologia de poeme inedite *Clasa mea de elevi e patria mea*, a Ștefaniei Golopenția, are drept introducere textul

Sociologists in Love, Sociology as Passion

Mihail M. Cernea

I was profoundly touched reading, and reading, and rereading the correspondence between Ștefania and Anton in *Rapsodia epistolară*. There is no other book of this kind in all of Romania's sociological literature.

In my modest and limited knowledge, I've never heard of a similar book anywhere else either.

What is obvious and beyond any doubt, what moved me—at times to tears, I must confess—in reading these intimate exchanges, are at least three most meaningful qualities.

First, that this correspondence is the minute record of a great love story. Ștefania and Anton loved each other intensely. Their letters are poetry. They both were very gifted writers, effortless and spontaneous writers. They wrote about themselves and their feelings, their desire for each other, their longing for and their missing each other. Their confidence in each other, their insecurities, their dreams, their worries, their happy and high moments and their low moments. Their hopes, their courage, their fears, their uncertainties and their aspirations. They come alive out of these letters, either jotted in a hurry or distilled slowly from their hearts at the small hours of the morning. They are impressive and admirable.

There is a constant music that can be heard in their writing to each other. For they loved each other intensely, a beautiful love story between two young sociologists, their love and loyalty overcoming

distances, enduring over separation, surviving personal hardships and the difficulties of loneliness and sporadic communication.

Second, it is explosively obvious to me what an intense passion for sociology they both had. Sociology was not a mere profession—to them, it was a vocation, an inspiration. A way of learning and a desire of doing and giving back. I believe that sociology cannot be done well with a cold heart, just as a cerebral exercise. One needs to love it, to be good at it. They wrote to each other what they were learning about, what they were writing, what they were planning to do in sociology. Their next steps are first prefigured in their letters. They advised each other. How lucky they were to each find hers and his soulmate in life.

And third, this correspondence is an extraordinarily open window into years of growth and glory for Romania's sociology. Their personal exchanges have a documentary, genuine testimonial value for the better understanding of moments, events, and interactions between the members of the [Bucharest] Sociological School. For grasping realities and subtle underpinnings in the interpersonal relations between Ștefania and Anton with other members of the above mentioned school, with [Dimitrie] Gusti, with [Henri H.] Stahl, with [Mircea] Vulcănescu, and many others...

These all are valuable additions to what you yourself wrote elsewhere, and to what Zoltán Rostás discovered through his secretly recorded interviews with other members of the Sociological School.

I am personally grateful to you, dear Sanda, for making accessible the music and the knowledge encapsulated in the correspondence between Ștefania and Anton. There couldn't be a more fitting title to these exchanges than the one you found: *Rhapsody in Letters*. And I am also grateful, as a sociologist, for the exceptional effort that you invested in bringing these volumes into broad daylight, thus enriching the history of Romania's sociological scholarship...

(Scrisoare a lui Michael M. Cernea către Sanda Golopenția – fragmente –, apărută în numărul omagial dedicat Ștefaniei Cristescu-Golopenția, *Revista Română de Sociologie*, serie nouă, vol. XXIV, nr. 3–4, 2013, pp. 181–182.)

Sociologi îndrăgostiți, sociologia ca pasiune

(traducere)

Mihail M. Cernea

Am fost profund mișcat citind, și recitind, și iarăși citind corespondența dintre Ștefania și Anton din *Rapsodia epistolară*. Nu există o altă carte de acest fel în întreaga literatură sociologică din România.

În limita modestă și inevitabil parțială a cunoștințelor mele, nu am auzit să existe o lucrare similară nici în altă parte.

Ceea ce este evident și dincolo de orice îndoială – ceea ce m-a emoționat profund și, trebuie să recunosc, uneori până la lacrimi – în lectura acestui du-te-vino de scrisori intime, sunt cel puțin trei calități deosebit de semnificative.

Mai întâi, această corespondență este o cronică, o „înregistrare” foarte atentă și minuțioasă a unei mari povești de dragoste. Ștefania și Anton s-au iubit intens. Scrisorile lor sunt poezie. Amândoi au fost scriitori extrem de talentați, spontani și cu o mare ușurință în a-și așterne gândurile pe hârtie. Au scris despre ei înșiși și despre trăirile lor, despre dorința unuia pentru celălalt, despre dorul continuu și despre lipsa acut simțită a celuilalt. Despre încrederea dintre ei, despre propriile insecurități, despre visele și temerile lor, despre momentele de împlinire și de suferință. Despre speranțele, curajul, ezităările și aspirațiile pe care le aveau. Toate acestea reies viu din scrisori – fie că au fost scrise în grabă, fie că au fost distilate cu migală, din adâncul sufletului,

în ceasurile timpurii ale dimineții. Sunt impresionante, tulburătoare și demne de admirație.

Există o muzicalitate constantă, ce poate fi auzită în felul în care își scriu unul altuia. Pentru că s-au iubit intens – o frumoasă poveste de dragoste între doi tineri sociologi, o iubire și o loialitate care au biruit distanțele, au rezistat despărțirii, au supraviețuit greutăților personale și dificultăților comunicării uneori intermitente.

În al doilea rând, este pentru mine izbitor de evidentă pasiunea profundă pe care amândoi au nutrit-o pentru sociologie. Sociologia nu a fost o simplă profesie – pentru ei, a fost o vocație, o sursă de inspirație. Un mod de a învăța și o dorință de a face, de a se implica direct și de a dăruia. Cred că sociologia nu poate fi practică – cel puțin nu în mod autentic – cu „inima rece”, ca un simplu exercițiu cerebral. Trebuie s-o iubești, să i te dăruiești. Își scriau despre ceea ce învățau, despre ceea ce scriau, despre planurile pe care le aveau în materie de sociologie. Pașii pe care urmau să îi facă sunt adesea anticipați în aceste scrisori. Își ofereau sfaturi unul altuia. Ce norocoși au fost că și-au găsit sufletul pereche!

În al treilea rând, această corespondență alcătuiește o extraordinară fereastră deschisă către anii de creștere și de glorie ai sociologiei românești. Schimbările de scrisori personale dintre Ștefania și Anton au o valoare documentară imensă, reprezintă o veritabilă mărturie directă, care contribuie la mai buna înțelegere a momentelor, a evenimentelor și a interacțiunilor dintre membrii Școlii Sociologice de la București. Contribuie, așadar, la surprinderea realităților și a substraturilor subtile ale relațiilor interpersonale dintre Ștefania și Anton și ceilalți membri ai școlii – cu [Dimitrie] Gusti, cu [Henri H.] Stahl, cu [Mircea] Vulcănescu și cu mulți alții...

Toate acestea constituie completări de mare preț la ceea ce ai scris tu în alte locuri și la ceea ce Zoltán Rostás a descoperit prin interviurile sale înregistrate – în secret, pe atunci – cu alți membri ai Școlii Sociologice de la București.

Îți sunt profund recunoscător, personal, dragă Sanda, pentru că ai făcut accesibile muzica și cunoașterea conținute în corespondența dintre Ștefania și Anton. Nu se putea găsi un titlu mai potrivit pentru

aceste schimburi de scrisori decât cel pe care l-ai ales: *Rapsodia epistolară*. Iar ca sociolog, îți sunt recunoscător pentru efortul excepțional pe care l-ai investit în aducerea la lumină a acestor volume, îmbogățind astfel istoria gândirii sociologice din România...

(Traducerea scrisorii lui Michael M. Cernea către Sanda Golopenția (fragmente), apărute în *Revista Română de Sociologie*, serie nouă, vol. XXIV, nr. 3–4, 2013, pp. 181–182.)

Ștefania Cristescu-Golopenția.

In memoriam

Sorin M. Rădulescu

Dedicăm această secțiune specială a revistei noastre Ștefaniei Cristescu-Golopenția (12 februarie 1908 – 29 martie 1978), etnolog și filolog de renume, una dintre „monografistele” de frunte ale Școlii Sociologice de la București, care a participat constant la campaniile monografice (de la Drăguș, Runcu, Șanț și Cornova, și din numeroase sate de pe Valea Oltului) în perioada 1929–1945, și, nu în ultimul rând, una dintre personalitățile exemplare ale învățământului românesc.

În mod special, menționez separat calitatea de parteneră de viață a marelui sociolog român Anton Golopenția, deoarece Ștefania Cristescu-Golopenția s-a impus, ea însăși, prin propria-i activitate și operă, în etnologie, sociologia și literatura românească. Stau mărturie în acest sens lucrări remarcabile, precum: *Gospodăria în credințele și riturile magice ale femeilor din Drăguș (Făgăraș)* (București: Institutul de Științe Sociale al României, 1940); *Credințe și rituri magice* (București: Institutul de Științe Sociale al României, 1944); *Descăntece din Cornova – Basarabia*, volum apărut postum (Providence, RI: Editura Hiatus, 1984), *Sporul vieții. Jurnal, studii și corespondență* (București: Editura Paideia, 2007), dar și multe altele, printre care articole și studii, comunicări științifice, însemnări, creații literare etc. Multe dintre ele au fost editate postum, sub îngrijirea de excepție a doamnei Sanda Golopenția, ilustra descendentă a lui Anton Golopenția și a Ștefaniei Golopenția și care, la rândul ei, este un nume de referință în mai multe domenii multi- și interdisciplinare,

printre care lingvistică structurală, sintaxă transformațională, antropologie, folcloristică, literatură ș.a.

Licențiată (în anul 1930) cu înalte calificative academice, precum *Magna cum laude* (în filosofie) și *Cum laude* (în filologia modernă) și bursieră (în 1932) a statului francez, pentru aprofundarea cunoștințelor, deja acumulate, în domeniile lingvisticii, etnografiei și sociologiei, Ștefania Cristescu și-a construit progresiv, cu multă trudă, dar și cu multă înzestrare, o carieră științifică exemplară, în cursul căreia a elaborat lucrări de referință în bibliografia română de specialitate și a devenit, ea însăși, un model de urmat pentru tinerii pe care i-a îndrumat în calitate de excelentă profesoară.

Un rol important în formarea profesională a tinerei Ștefania Cristescu l-au avut personalități științifice de excepție ale timpului, printre care: Ovid Densusianu și Dimitrie Gusti (în România) și C. Bouglé, Marcel Cohen, J. Vendryès, A. Meillet, Marcel Mauss ș.a. (în Franța, la Sorbona, la École Pratique des Hautes Études și la Collège de France). Influența pe care au exercitat-o toți aceștia asupra conturării profilului profesional al celei care avea să devină cea mai autorizată voce în domeniul studierii practicilor magice din satul românesc interbelic s-a concretizat în orientarea, cu precădere, a Ștefaniei Cristescu asupra „manifestărilor spirituale” – una dintre cele două dimensiuni esențiale ale voinței sociale, ca „realitate ultimă a întregii vieți sociale” –, prezente în paradigma teoretică a profesorului D. Gusti.

În acest scop, Ștefania Cristescu a utilizat, cu multă pricepere, zestrea intelectuală acumulată în perioada anilor de facultate și în timpul bursei de studii de la Paris, îmbinând, în mod interdisciplinar, cunoștințele de lingvistică, dialectologie și folcloristică cu datele antropologice și sociologice, pentru a edifica o concepție aparte asupra spiritualității lumii satului, care de-abia recent a început să fie identificată și cercetată.

Dimitrie Gusti afirmase cândva: „cea mai înaltă datorie etică a cuiva este să devină o personalitate”. Acest imperativ a călăuzit, ca o *idée maitresse*, întreaga viață și ansamblul operei aceleia care a scrutat cu îndelungă răbdare și scrupuloasă minuțiozitate credințele și riturile domestice specifice țăranimii românești, acordând o atenție specială practicilor magice ale descântatului.